МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Факультет економіки та екології моря

Кафедра обліку і економічного аналізу

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної роботи
С.О. Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Cost management

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» яка входить до переліку дисциплін вибіркового курсу
“*05” січня 2025 року –* 14 с.

Розробник: О.В. Погорєлова к.е.н., професор кафедри «Облік і економічний аналіз»

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Управління витратами» розглянуто на засіданні кафедри обліку і економічного аналізу
Протокол № 7 від « 14 » січня 2025 р.

Завідувач кафедри «Обліку і економічного аналізу»,

кандидат економічних наук, професор Олена ПОГОРЄЛОВА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Управління витратами» розглянуто методичною радою ФЕЕМ НУК
Протокол № 7 від « 14 » січня 2025 р.

Голова методичної ради ФЕЕМ НУК,
кандидат економічних наук, доцент Вячеслав ІВАТА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни «Управління витратами» погоджено з навчальним відділом НУК

Начальник навчального
відділу НУК, кандидат технічних
наук, професор НУК Андрій ЛАБАТРКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 1 від « » січня 2025 р.

Голова НМР НУК
кандидат технічних
наук, доцент Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025
© Погорєлова О.В., 2025

Зміст

	Вступ……..	4
1.	Опис навчальної дисципліни……..	5
2.	Мета вивчення навчальної дисципліни…….	5
3.	Передумови для вивчення дисципліни……..	5
4.	Очікувані результати навчання……..	6
5.	Програма навчальної дисципліни……..	6
6.	Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування ……..	10
7.	Форми поточного та підсумкового контролю……..	10
8.	Критерії оцінювання результатів навчання……..	13
9.	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна…….	13
10.	Рекомендовані джерела інформації……	13

ВСТУП

Анотація

Дисципліна «Управління витратами» спрямована на надання студентам ґрунтовних знань теоретико-методологічного інструментарію ефективного управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємстві з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, сучасного програмного забезпечення, управлінсько-аналітичного забезпечення документообігу та обліку, фінансової звітності підприємств.

Вивчення дисципліни наддасть змогу студентам отримати знання стосовно пошуку, збирання та аналізу інформації в сфері управління витратами; знання та розуміння класифікації витрат та ресурсного забезпечення фінансово-економічної діяльності підприємства; здатність використовувати

Аналітичний та методологічний інструментарій управління витратами на підприємстві для обґрунтування управлінських рішень щодо раціонального використання ресурсного потенціалу підприємств. Отримання знань та навичок з оптимізації витрат та управління собівартістю, навичок роботи щодо розв'язання комплексних завдань щодо управління ресурсним забезпеченням підприємств обумовлює високу практичну значущість вивчення дисципліни..

Ключові слова: витрати, собівартість, функція витрат, центри відповідаьності, CVP-аналіз.

Abstract

The discipline "Cost Management" is aimed at providing students with thorough knowledge of the theoretical and methodological tools for effective cost management and resource provision at an enterprise using information and communication technologies, modern software, management and analytical support for document flow and accounting, and financial reporting of enterprises.

Studying the discipline will enable students to gain knowledge about searching, collecting and analyzing information in the field of cost management; as well as the knowledge and understanding of the classification of costs and resource provision of the financial and economic activities of an enterprise.

Analytical and methodological tools for cost management at an enterprise to substantiate management decisions regarding the rational use of the resource potential of enterprises. Obtaining knowledge and skills in cost optimization and cost management, work skills in solving complex tasks related to managing resource provision of enterprises determines the high practical significance of studying the discipline.

Key words: expenses, cost price, cost function, responsibility centers, CVP analysis.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">Для всіх галузей</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>4-й</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Електронний адрес РПНД на сайті Університету http://</td><td rowspan="8">Для всіх спеціальностей</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>7-й</td><td>7-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання —</td><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Загальна кількість годин – 150</td><td>30 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>- год.</td><td>- год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6.</td><td rowspan="5">Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>130 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: -</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Управління витратами» є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок щодо ефективного планування, аналізу та контролю витрат у підприємствах і організаціях. Дисципліна спрямована на ознайомлення студентів з основними методами управління витратами, визначенням їх структури та факторів впливу, а також розробкою стратегій для оптимізації витрат з метою підвищення фінансової стабільності і конкурентоспроможності підприємства.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни «Управління витратами» **не передбачено**.

4. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- теоретичні основи та принципи управління витратами на підприємстві;
- методи класифікації та аналізу витрат;
- основні підходи до планування витрат в умовах різних видів діяльності;
- інструменти контролю витрат та методи їх оптимізації;
- фактори, що впливають на структуру витрат і їх динаміку;
- методи розподілу витрат за економічними елементами і статтями калькулювання;
- основи управління витратами в рамках бюджетування та фінансового планування;
- сучасні підходи до аналізу та зниження витрат в процесі виробничої та управлінської діяльності.

Вміти:

- аналізувати структуру витрат підприємства та визначати фактори, що впливають на їх зміну;
- застосовувати методи калькулювання та планування витрат для різних видів діяльності;
- здійснювати контроль за витратами та розробляти стратегії їх оптимізації;
- використовувати інструменти для прогнозування витрат та управління ними в умовах змінюваного ринку;
- здійснювати CVP-аналіз.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1 Основи управління витратами

Тема 1. Економічна сутність управління витратами [1, с. 10-25], [2, с. 15-49].

Тема 2. Класифікація витрат [1, с. 10-35], [2, с. 50-89].

Тема 3. Формування собівартості продукції (робіт, послуг) [1, с. 18-63], [3, с. 35-75].

Змістовий модуль 2. Аналітичний інструментарій аналізу та оцінки ефективності прийняття управлінських рішень

Тема 4. Знаходження функції витрат [3, с. 50-89], [4, с. 67-112], [5, с. 35-75].

Тема 5. Аналіз взаємозв'язку «Витрати-Обсяг-Прибуток» [3, с. 89-135], [4, с. 115-159], [5, с. 80-120].

Тема 6. Управління за центрами відповідальності [3, с. 110-140], [4, с. 170-220], [5, с. 120-140].

Тема 7. Аналіз релевантної інформації про витрати для прийняття управлінських рішень [3, с. 130-150], [5, с. 140-152].

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Основи управління витратами												
Тема 1. Економічна сутність управління витратами	**20**	5	5	-	-	10	**20**	2	1	-	-	17
Тема 2. Класифікація витрат	**20**	5	5	-	-	10	**20**	2	2	-	-	16
Тема 3. Формування собівартості продукції (робіт, послуг)	**20**	5	5	-	-	10	**20**	2	1	-	-	17
Разом за змістовим модулем 1	***60***	***15***	***15***	***-***	***-***	***30***	***60***	***6***	***4***	***-***	***-***	***50***
Змістовий модуль 2. Аналітичний інструментарій аналізу та оцінки ефективності прийняття управлінських рішень												
Тема 4. Знаходження функції витрат	**22**	4	4	-	-	14	**24**	1	2	-	-	21
Тема 5. Аналіз взаємозв'язку «Витрати-Обсяг-Прибуток»	**22**	4	4	-	-	14	**22**	1	2	-	-	19
Тема 6. Управління за центрами відповідальності	**24**	4	4	-	-	16	**22**	1	1	-	-	20
Тема 7. Аналіз релевантної інформації про витрати для прийняття управлінських рішень	**22**	3	3	-	-	16	**22**	1	1	-	-	20
Разом за змістовим модулем 2	***90***	***15***	***15***	***-***	***-***	***60***	***90***	***4***	***6***	***-***	***-***	***80***
Усього годин	**150**	**30**	**30**	**-**	**-**	**90**	**150**	**10**	**10**	**-**	**-**	**130**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Економічна сутність управління витратами	5	1
2	Класифікація витрат	5	2
3	Формування собівартості продукції (робіт, послуг)	5	1
4	Знаходження функції витрат	4	2
5	Аналіз взаємозв'язку «Витрати-Обсяг-Прибуток»	4	2
6	Управління за центрами відповідальності	4	1
7	Аналіз релевантної інформації про витрати для прийняття управлінських рішень	3	1
	Усього годин за курсом	***30***	***10***

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:
- підготовка до лекційних занять – ***0,5 год. / 1 год. занять;***
- підготовка до практичних занять – ***1-2 год. / 1 заняття;***
- підготовка рефератів та їх презентації –***15 год. на 1 роботу;***
- підготовка до контрольних заходів – ***(15-30) год. на 1 захід.***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	30	10
2	Підготовка до практичних робіт	15	5
3	Підготовка реферату (презентації)	15	15
4	Підготовка до заліку	30	30
5	Виконання контрольних робіт студентами заочної і дистанційної форм навчання	-	70
	Разом	***90***	***130***

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

До методів навчання, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, відносяться:

- для всіх видів занять: робота з літературою, пояснення, дискусія, демонстрування, пояснювально-ілюстративний метод;
- для лекційних занять: лекція, бесіда, ілюстрування;
- для практичних та семінарських занять: вправа, практична робота, повідомлення готової інформації.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- практичні роботи;
- реферати (презентації результатів виконаних завдань та досліджень).

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для виставлення заліку. У проміжних оцінках студент може набрати від 60 балів до 80 балів за всі види освітньої діяльності.

Питома вага заліку в загальній системі оцінок – 20 балів. Право здавати залік дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заліку набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання під час поточного контролю

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна форма	Заочна форма	
Практичні роботи		
5	5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
3,5	3,5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	2	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1	1	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	0	Студент не дає відповіді
Реферат		
5	5	Реферат підготовлений на актуальну тему, сутність питання розкрито, побудова логічна, легко сприймається. Студент дає правильні, повні, логічні відповіді на поставлені запитання
4	4	Реферат підготовлений на актуальну тему, сутність питання розкрито, мають місце недоліки побудови і оформлення. Студент дає правильні, повні, логічні відповіді на поставлені запитання, але допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	3	Реферат підготовлений на актуальну тему, але сутність питання розкрито не повністю; мають місце недоліки побудови і оформлення. Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
2	2	Реферат підготовлений на актуальну тему, але сутність питання не розкрито або з помилками; побудова не логічна
1	1	Реферат підготовлений поверхнево, сутність питання не розкрито або з помилками; тема не актуальна, недостатньо обґрунтована
0	0	Студент не підготував реферат

Поточний модульний контроль № 1 у формі тестування

Кількість правильних відповідей	40	36	32	28	24	20	16	12	8	4
Кількість балів	20	18	16	14	12	10	8	6	4	2

Поточний модульний контроль № 2

Кількість балів			
Теоретичне питання № 1	Теоретичне питання №2	Практичне завдання	Разом
5	5	10	20

Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне питання	
5	Відповідь правильна, повна, логічна.
3	Відповідь в цілому правильна, містить неточності
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
0	Відповідь не правильна або відсутня
Практичне завдання	
10	Практичне завдання виконане правильно і без зауважень, зроблені обґрунтовані висновки
8	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки
5	Практичне завдання виконане частково або містить несуттєві помилки у розрахунках або в методиці
1	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Завдання не виконане, або розв’язане не вірно

Критерії оцінювання контрольних робіт

Теоретичне питання № 1	Теоретичне питання № 2	Теоретичне питання № 3	Практичне завдання	Разом
5	5	5	20	35

Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне питання	
5	Відповідь на питання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, аргументовані висновки, повний список літератури.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
1	Відповідь не розкриває суті питання, має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	Відповідь не вірна або не надана.
Практичне завдання	
20	Практичне завдання виконано повністю і правильно, бездоганно оформлено
18	Практичне завдання виконано повністю і правильно (відсутній висновок)
15	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки
10	Практичне завдання виконане частково, містить несуттєві помилки у розрахунках або в методиці
5	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Рішення не вірне або не надане

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т2	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т3	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	ПМК 1		20		
	Разом за змістовний модуль		35	Підготовка реферату	5
ЗМ 2	Т4	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т5	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т6	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т7	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Т8	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	ПМК 2		20		
	Разом за змістовний модуль		45	Виконання контрольної роботи	35
Підсумковий контроль		Залік	20	Залік	20
Сума			**100**		**100**

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Під час вивчення дисципліни застосовуються такі технічні засоби: мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка, персональний комп'ютер (системний блок, монітор, пристрій введення інформації), планшет або аналогічний девайс, підключений до інтернет через Wi-Fi-модем (роутер). А також: дистанційні платформи MOODL, Zoom та програмні інструменти MS Word, MS Excel, MS Power Point.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Артемонова Н. С. Управління витратами : навч. посібник / Н. С. Артемонова, М. О. Акулюшина. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 116 с.

2. Грещак М. Г. Управління витратами: Навч. посіб. / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М. Г. Греещака. - К.: КНЕУ, 2008. — 264 с.

3. Матвєєва Н. М. Управління витратами : навч. посібник / Н. М. Матвєєва, О. І. Славута; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 157 с.

4. Тарасенко С. І. Управління витратами: навч. посібник / С. І. Тарасенко. — Кам’янське : ДДТУ, 2018. — 305 с.

5. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами: навч. посібник / М.В. Чорна, П.В. Смірнова, Р.М. Бугріменко, 2017. – 166с.

Допоміжна література

6. Задорожна Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2003. 219 с.

7. Гапоненко А.Л., Савельєва М.В. Теорія управління. URL: https://stud.com.ua/31796/menedzhment/teoriya_upravlinnya(дата звернення: 12.12.2022).

8. Клюс Ю. І., Персій Ю. О. Стратегічні напрями підвищення ефективності управління затратами промислових підприємств в умовах забезпечення сталого розвитку регіону. Забезпечення сталого розвитку регі-ону: економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні аспекти: колективна монографія/заг. ред. Ю. І. Клюс, Н. В. Швець. Сєвєродонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 332–346.

9. Козаченко Г. В., Погорєлов Ю. С., Хлапьонов Л. Ю., Макухін Г. А. Управління затратами підприємства : монографія. Київ : Лібра, 2007. 320 с.

10. Випуск # 45 / 2022 ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО77ЕКОНОМІКА10. Труніна І. М., Онищенко О. В. Методичні підходи до управління затратами промислових підприємств. Modern Ekonomics. 2018. No 7. С. 182–191.

11. Фінансовий аналіз : навч. посібник / [І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.]. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.

12. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / [Л. О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін.]/ – 7-ме вид., перероб. і допов. – Київ : Алерта, 2016. – 1040 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

13. http://www.nbuy.gov.ua - Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

14. http://www.rada.gov.ua - Законодавство України

15. http: www.kmu.gov.ua - Кабінет Міністрів України

16. http:// www.minpraci.gov.ua - Міністерство соціальної політики України

17. http://www.minfin.gov.ua - Міністерство фінансів України

18. http://www.ukrstat.gov.ua/ - Державна служба статистики України